

Prilog 1.

Dio teksta natuknice „Folksdojčeri“ s internetskog portala enciklopedija.hr

Njemačke doseljenike i njihove potomke Hrvati su nazivali Švabama. Za Nijemce na našim prostorima, posebice one u Podunavlju, rabi se često i ime Podunavske Švabe (Donauschwaben). Važniji su njemački kolonizacijski valovi u 18. i 19. st. U istočnoj Europi Nijemci naseljavaju napose Rusiju, Galiciju, Besarabiju i Ukrajinu, a u jugoistočnoj Banat, Bačku, Baranju, Slavoniju i Srijem. Glavnina njemačkih doseljenika prispjela je u hrvatske krajeve tek u drugoj polovici 19. st., a naseljavanje je bilo uvjetovano poglavito gospodarskim razlozima.

Izvor: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=20037>, 5. 4. 2021.

Prilog 2.

Dio teksta pod naslovom „Povijest“ s internetskih stranica Zemaljske udruge Podunavskih Švaba

Više od 300 godina Nijemci naseljavaju prostore današnje Hrvatske, uglavnom istočne Hrvatske, odnosno hrvatskog Podunavlja. Organizirano naseljavanje Nijemaca u ove krajeve odvijalo se u tri vala. Prvi je započeo nakon što su Turci nakon 200-godišnje vladavine napustili ove krajeve, a posljednji vežemo uz kraj 19. i početak 20. stoljeća.

Naziv Podunavske Švabe – Donauschwaben nastao je jer su se srednjoeuropski Nijemci, pretežno iz švapskog i badenskog područja (današnje jugozapadne Njemačke i Austrije), naseljavali u Podunavlju spuštajući se Dunavom i njegovim pritocima, najčešće u improviziranim brodicama nazvanima “Ulmer Schachtel” (“Ulmska kutija”).

Doseljenike u Podunavlje dočekala je močvarna nizina koju je trebalo kultivirati, provesti proces meliorizacije i osposobiti za donošenje plodova. Panonska nizina je tako, zahvaljujući i naporima njemačkih doseljenika i njihovih potomaka u procesima meliorizacije u 18. stoljeću, postala “žitnicom Dunavske monarhije”.

Izvor: <http://deutsche-gemeinschaft.eu/povijest/>, 5. 4. 2021.

Prilog 3.

Dijelovi znanstvenog rada (članka) „Nijemci u Hrvatskoj“ dr. sc. Vladimira Geigera

Broj Podunavskih Švaba osobito je rastao zahvaljujući novim doseljavanjima (zahvaljujući sve plodnijoj zemlji u Slavoniji i Srijemu) te prirodnim prirastom njemačkog stanovništva. Osim grada Osijeka, u kojemu su 1890. godine Nijemci činili više od polovice ukupnog broja stanovnika, njemačka su naselja bila najgušća u Slavoniji i Srijemu. Tako primjerice u kotaru Ruma (danas u Republici Srbiji) 1890. godine živi 31,5 % Nijemaca, u kotaru Đakovo 21 % Nijemaca, a u kotaru Vukovar 20,2 % Nijemaca.

Broj Podunavskih Švaba od početka Drugog svjetskog rata pa do prvog poslijeratnog popisa 1948. godine smanjen je barem desetak puta. Demografi veliki gubitak Nijemaca objašnjavaju vojnim i civilnom žrtvama u ratu, zatim poratnim stradanjima u raznim interniranjima i na prisilnom radu u Jugoslaviji, te masovnom emigracijom, nešto prije, nešto za vrijeme, a najviše pri kraju i po završetku Drugog svjetskog rata. Demografi i povjesničari izvode zaključak o demografskom gubitku Nijemaca u Jugoslaviji, dakle, ukupnom broju umrlih i nerođenih, većem od 460 000 ljudi. Oko 425 000 Folksdojčera vratilo se do 1948. godine (dragovoljno ili je bilo protjerano) u svoju pradomovinu. Od toga je, dakako, bilo najviše Nijemaca iz Vojvodine (286 000) i Hrvatske (Slavonije) (90 000). Od početka pedesetih godina 20. st. dolazi do novog masovnog iseljavanja pripadnika njemačke i austrijske manjine iz Jugoslavije i svaki popis bilježio je njihov brojčani pad. Početkom devedesetih godina 20. st. osnovan je u Osijeku "Savez Nijemaca i Austrijanaca" (Verein der Deutschen und Osterereicher). Navedena organizacija želi svojim sunarodnjacima pomoći u obnavljanju i njegovanju nacionalnog identiteta i poslužiti kao most s matičnim njemačkim i austrijskim narodom.

Izvor: <https://hrcak.srce.hr/127354>, 5. 4. 2021.

Migracijske teme 7(1991) 3-4:319-334

Pregledni rad

UDK 323.15(497.13-30)(091)

Vladimir Geiger

Primljeno: 28.12.1991.

NIJEMCI U HRVATSKOJ

Prilog 4.

Tab. 1. – Broj stanovnika Slavonije prema etničkoj pripadnosti od 1900. do 1953. godine

Godina	Hrvati	Srbi	Mađari	Nijemci	Ostali	Ukupno
1900.	322 187	138 182	73 199	92 603	56 984	671 018
1910.	366 849	151 372	85 321	88 593	34 168	744 783
1921.	385 037	151 361	58 350	78 829	18 283	720 873
1948.	571 331	181 232	43 005	8 241	34 149	849 014
1953.	607 328	193 670	39 153	9 199	23 210	896 681

Izvor: Sarjanović, 2014; <https://www.bib.irb.hr/717524>, 6. 4. 2021.

DISERTACIJA

 100 811 [Kontakt](#)

Slavonija - identitet regije i regionalna samoidentifikacija

Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, 2014. [urn:nbn:hr:217:612635](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:hr:217:612635)

Sarjanović, Ivan
Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Prilog 5.

Dijelovi internetskog članka pod naslovom „Zaboravljena povijest jedne manjine“

Slavonija u 19. st. proživljava poljoprivrednu tehničku revoluciju. Značajno je da se industrijsko poduzetništvo seli u veće gradove, pa je u Osijeku već 1873. godine Radionica poljoprivrednih strojeva Melchiora **Lichta** proizvodila željezne plugove i poljoprivredne strojeve, dok poduzetnici kao Michael **Lay** 1825. uvode i šire uzgoj novih industrijskih kultura za proizvodnju ulja – uljane repice, lana i konoplje, 1894. godine zabilježena je uspješna pokusna proizvodnja šećerne repe u okolini Osijeka, 1897. godine Ivan **Fiedler** počinje pokusni uzgoj lana za vlakno, a **Reichenfeld** u novinama «**Die Drau**» iste te godine reklamira mineralno gnojivo «superfosfat», dok braća **Berger** iste godine u istom listu oglašavaju prodaju parne vršalice, sijačice, plugova, triera i gepla. Navedena agrarna revolucija radikalno mijenja proizvodne odnose na slavonskom selu – svi oni

koji prihvaćaju novi način proizvodnje i tržišne odnose opstaju i naglo napreduju, dok oni koji u tome zaostanu stagniraju, siromaše i propadaju.

U Slavoniju navedene inovacije dolaze uglavnom posredovanjem Nijemaca. Tehniku punjenja opranih životinjskih crijeva odgovarajućim mesnim sadržajem i tehniku kiseljenja povrća naši su Šokci (Hrvati) također preuzeli od njemačkih doseljenika još krajem 18. stoljeća, te su njihovoj formi dali domaći sadržaj, pa su tako nastali kulen, kobasice i kulenove seke tako drage našim ljudima i danas. O arhitekturi naših tradicijskih kuća i smještaju njihovih gospodarskih zgrada, koje su 1953. godine činile tipičnu «šokačku» kuću i na koje su značajno utjecali ondašnja Država i «njemačka» moda, također bi se dalo razgovarati.

Izvor: http://www.ladimirevci.info/index.php?option=com_content&view=article&id=158:ladimirevci-nijemci-zaboravljena-povijest-jedne-manjine&catid=37:ladimirevci&Itemid=57, 6. 4. 2021.

Prilog 6.

Dio internetskog novinskog članka pod naslovom „Slavonski lonac kao muzej i svjedočanstvo povijesti“

Slavonska kuhinja nipošto nisu samo čobanac, fiš-paprikaš i kulen. U mnogim finim jelima poput domišljatih pašteta, kokošje juhe s lebernoklama (od njem. leberknödel), kuhane govedine s nebrojenim umacima, prhkog kolača od višanja, šmarna (od njem. schmarrn), tački (od njem. tasche) i knedli (od njem. knödel), otkrit ćete stoljetni kozmopolitizam ovog kraja koji je nanijela povijest utiskujući ovdašnjim gradovima dubok trag gospodskog šmeke (od njem. schmeck) koji zna što je dobra hrana.

Izvor: <https://www.vecernji.hr/vijesti/slavonski-lonac-kao-muzej-i-svjedocanstvo-povijesti-1263283>, 8. 4. 2021.

Slavonski lonac kao muzej i svjedočanstvo povijesti

Velika slavlja održavaju se u vinogradima i na gradskim trgovima, a svako je vrijedno posjeta ovom kraju Hrvatske jer tu se uživa uz tamburice

AUTOR
Vedran Balen

Prošlost i običaje požeške **Zlatne doline** i pakračko-lipičkog kraja najlakše ćete iščitati kušajući jela koja o njima pričaju slikovito, i mirisom i okusom. O životu tih najstarijih vremena kada se znalo živjeti s prirodom, **bogatstvom potoka**, brzaca i šuma, posvjedočit će vam pastrva na žaru, kuhani dimljeni šaran, čobanac i divljač na sto načina.

Prilog 7.

Dio internetskog novinskog članka „Osječki esperanto spašen od zaborava“

– Astan, libi komšinice, to hob ih inan kproht a špendaž. – Hat, gle, gle, fun vu hobns ten ten kuhllef! Baš vam fala, ten jecat kumt ti sezona, tas ma sul ukuvavati ti paradajzije! Naravno da je napisana rečenica teško razumljiva danas bilo kome jer je riječ o esekerskom jeziku koji je izumro sredinom prošlog stoljeća. Podsjeća na njemački, ali se odmah vidi da tu nešto „ne štima“. **Esekerski** je u svoje „zlatno doba“ bio dominantan govor u Osijeku i okolici. Riječ je o jeziku koji je nastao na osnovama njemačkog, ali vokabular je mješavina njemačkog, mađarskog i hrvatskog, uz dosta turcizama. Govorila ga je većina urbanog stanovništva u Osijeku prije Drugog svjetskog rata. Nakon 1945. jezik je jednostavno nestao jer je bilo kakav oblik njemačkog bio nepoželjan u to doba.

Zato se i danas u Slavoniji sav alat naziva njemačkim riječima. Oni koji su rođeni u Slavoniji, osim ako nisu doista jezični puristi, nikada neće reći „odvijač“ – u Osijeku je to uvijek „šrafčiger“. To govori i o tome da su osječke Švabe iz Njemačke sa sobom donijeli alat i znanje kako ga upotrijebiti. Uz alat, ponijeli su i radnu etiku, pa nije ni čudo da su ubrzo postali onaj bogatiji dio društva. Osim šrafčigera, u Slavoniji se i danas koriste špenadle i rajsnege (pribadače), štrajheri (oštrila za noževe), flajšmašina (stroj za usitnjavanje i mljevenje mesa), a na slavonskom stolu često se nalaze ćušpajzi (gusta jušna jela od povrća) te vekna (štruca) kruha uz pomno postavljen escajg (pribor za jelo). I danas pridjev „švapsko“ u Slavoniji nosi konotaciju nečega kvalitetnog - napravljenog sa dobrim ukusom i da traje.

Izvor: <https://www.dw.com/hr/osje%C4%8Dki-esperanto-spa%C5%A1en-od-zaborava/a-57039411>, 7. 4. 2021.

Prilog 8.

Odlomci internetskog novinskog članka „Ponosni smo što smo Švabe“

Valja istaknuti da su njemački doseljenici dali bitno obilježje razvoju Slavonije na tri razine. Prvom možemo smatrati onu spomenutu ruralnu – tu je bitan doprinos što su njemački doseljenici ukrotili malarična područja uz Dunav i Dravu (melioracije), a kasnije prednjačili u uvođenju nove agrarne tehnologije.

Drugu razinu predstavljaju njemački obrtnici, od kojih je velik dio dolazio pojedinačno, a odlikovalo ih je radno iskustvo i radna etika, i poznavanje novih tehnologija. Treću razinu predstavlja administrativni i kulturni sloj doseljenika koje krasi prvenstveno – duhovno iskustvo i poštovanje prema kulturi i njezinim vrijednostima.

Izvor: <https://www.jutarnji.hr/globus/ponosni-smo-sto-smo-svabe-4093269>, 11. 4. 2021

Prilog 9.

PRIMJERI NAVOĐENJA LITERATURE NA KRAJU TEKSTA

Članak (znanstveni rad) u časopisu	Podgorelec, S., 2020: „Perspektiva životnog puta u istraživanjima starenja i migracija“, Etničke i migracijske teme, 36 (2-3), str. 135-154, https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=368875 , pristupljeno 7. 4 . 2021.
Doktorski rad	Dasović, I., 2009: Analiza koda-valovana području Stona i širem području otoka Hvara, Doktorski rad, Zagreb, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet
Novinski članak na internetu	<u>NOVINSKI ČLANAK KOJEMU JE NAVEDEN AUTOR</u> Trkanjec, Ž., 2020: Amerika kreće u sukob s poslovnim gigantima: sve se, naravno, vrti oko poreza, <i>Jutarnji list</i> , 11. 4. 2021., https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/amerika-krece-u-sukob-s-poslovnim-gigantima-sve-se-naravno-vrti-oko-poreza-15064532 , pristupljeno 19. 4. 2021. <u>NOVINSKI ČLANAK KOJEMU NIJE NAVEDEN AUTOR</u> Večernji list, 2021: Pokrenut drugi projekt suradnje u Hrvatskoj uz potporu Dobrotvornog fonda Intese Sanpaolo, <i>Večernji list</i> , 12. 4. 2021., https://www.vecernji.hr/biznis/pokrenut-drugi-projekt-suradnje-u-hrvatskoj-uz-potporu-dobrotvornog-fonda-intese-sanpaolo-1483831 , pristupljeno 13. 4. 2021.
Referenca u enciklopediji na internetu	Industrijalizacija. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=27358 , pristupljeno 15. 4. 2021.